

Nevoia aprigă de Dumnezeu

Gheorghiță Ciocoi

în dialog cu

Valentina Gafencu ● Șerban Foartă
● Thierry Gillybœuf ● acad. Sabina Ispas
● prezbitera Argentina Galeriu ● ÎPS Naum
de Ruse ● prot. Petru Buburuz ● John Lincoln
Downie ● Zarko Markovski ● Talaat Takala
Mourkus ● pr. Konstantin Kirov ● pr. Rafail
Lukács ● Alexie Kșutașvili-Lensky ● pr. Vicențiu
Curelaru ● pr. Vasile Tudora ●
ierom. Simion Palamaru ● pr. Marius Dincă
● Constantin Badea ● Dinu Valeriu

Cuvânt înainte de
Răzvan Bucuroiu

 Credintei
editura

București

Cuprins

Cuvânt înainte: <i>Răspunsuri date în avans</i>	5
De vorbă cu sora lui Valeriu Gafencu.....	9
Psaltirea lui Șerban Foarță	15
Alături de „poetul lui Hristos și al României”.....	19
Paștile ortodox – praznic al trecerii de la moarte la viață.....	27
„Părintele Galeriu este viu”	34
„Să primim generația tânără în Biserică cu brațele deschise și înțelegere...”	38
De te voi uita, Basarabie martiră.	44
John Lincoln Downie, un american convertit la Ortodoxie.....	50
Gavriil Aromânul – singurul monah din perioada comunistă din Macedonia	57
„În limba arabă, în fiecare an apare o carte cu noi minuni ale Sfântului Mina”	65
Konstantin Kirov, preotul-pictor de pe Valea trandafirilor	68

„Setea mea după Ortodoxie m-a călăuzit între români”	73
„Cămașa lui Hristos se află la Mănăstirea Svetițhoveli din Georgia”	82
„Sfântul Dimitrie Basarabov, tot mai cunoscut în Grecia”	88
Ortodoxia românească la Dallas	95
Părintele copiilor fără de părinți... ..	104
O catapeteasmă unicat în sudul României... ..	111
„Singura credință mântuitoare este Ortodoxia”	116
Maglavit, ultima dorință a lui Petrace Lupu.....	122

De vorbă cu sora lui Valeriu Gafencu...

Valeriu Gafencu – un martir, un sfânt al închisorilor românești, după cum a fost numit de cei care l-au cunoscut... Mărturisitorii nu ne-au lipsit, iată, într-o vreme în care „soarele s-a întunecat” și neamul creștin românesc răstignit a fost pe Cruce... Doamna Valentina Gafencu, sora martirului Valeriu Gafencu (1921-1952) și logodnica pătimitorului creștin Ioan Ianolide (1919-1986), nădăjduiește și astăzi că românitatea va renaște. De altfel, întreaga sa viață a privit lucrurile doar din perspectiva mântuirii...

Doamnă Valentina Gafencu, v-a fost dat să cunoașteți viața sub aspectul ei mărturisitor, al prigoanei, aș putea spune...

Într-adevăr, dacă stau bine și mă gândesc, așa au decurs lucrurile în viața familiei noastre. Tata, care a luptat în Sfatul Țării pentru unirea Basarabiei cu țara-mamă, a pierit în Siberia. Nu am mai aflat, după ce a fost luat de ruși, nimic despre el, oricâte încercări am făcut... Nici atunci când am crezut că am devenit liberi, după Revoluție, și i-am scris președintelui

Mircea Snegur, în speranța că vom afla despre părințele nostru ceva, nu am primit vreun răspuns. După grele suferințe, s-a stins undeva în Siberia, atâta am știut eu și surorile mele. În care loc al Siberiei, nu am putut afla însă. Despre fratele meu, Valeriu, se cunoaște că a murit la Târgu Ocna. Unde anume este el îngropat? Este acolo un loc arat... Târziu de tot, pentru cei care au murit la Târgu Ocna s-a ridicat o troiță. Cât despre logodnicul meu, Ioan Ianolide, acesta a petrecut 23 de ani prin pușcării. Dar câte nu ar mai fi de spus... Consider însă că aceasta a fost voia lui Dumnezeu.

Și totuși, poate că în copilărie ați petrecut și clipe frumoase împreună cu familia dumneavoastră. Bănuiați ce va urma?

După ce am plecat de acasă, după '40, m-am mai întors, iată, în urmă cu câțiva ani, în vreo trei rânduri, la Sângerei. Parcă nu a mai rămas însă nimic din ce a fost odată... În copilăria mea, doar medicul comunei era rus. Un om foarte bun, de altfel. Se vorbea pe atunci numai românește. Poate că și numele de Sângerei spune ceva... Îmi aduc aminte cum întreaga noastră familie, în duminici și sărbători, mergea la slujbă. Am fost patru copii la părinți.

Cum era Valeriu Gafencu, fratele dumneavoastră, în copilărie? Ce preocupări avea?

Poate că pare idilic: îl văd pe Valeriu hrănind porumbeii. Aveam acasă o mulțime de porumbei. Fiind singurul băiat între cele trei surori, tuța – așa-l numeam noi, copiii, pe tata – îl iubea foarte mult. Vă

spun, îl văd și acum pe Valeriu în mijlocul porumbeilor din băătăura noastră... Mai târziu, pe la 15-16 ani, când a plecat la liceu, la Bălți, gândul i s-a îndreptat spre soarta neamului. La modul serios.

Cu ce ochi a privit familia această preocupare a fratelui dumneavoastră?

Valeriu a intrat într-un conflict deschis cu tuța, care era țărănist. „Măi băiete, eu am făcut politică la 50 de ani, și tu vrei să intri în politică la nici 16 ani?!” – îl muștra tuța pe Valeriu. Odată, Valeriu a venit cu un vraf de afișe de la Bălți și a început să le lipească pe ulițele Sângereiului... Comuna noastră, nu v-am spus, era cea mai mare din Basarabia...

Ce fel de afișe?

„Dragoste de țară”, „Iubire de neam”, „Totul pentru țară” – așa citeam pe ele, din câte îmi aduc aminte. Valeriu, când l-a văzut însă pe tuța că s-a luat după el, ca să-l oprească să mai lipească afișe, a început să fugă cu ele sub braț. Parcă era o săgeată pe dealurile de la marginea satului... Îl văd și astăzi pe tata alergând în urma lui... Iar mama alerga după tata, ca nu cumva Valeriu să mănânce bătaie... Noi, fetele, copile fiind, priveam uimite la acest spectacol.

Cu dumneavoastră, și cu surorile în general, cum se comporta Valeriu?

Când venea de la Bălți, de la școală, începea să ne sfătuiască, le chema și pe verișoare, și pe câteva vecine de-ale noastre. Stăteam pe băncuțe, ca la școală.

Ne spunea să avem o ținută corectă, să fim serioase, bune gospodine, dar mai ales credincioase. Spunea că politică doar el, ca băiat, are dreptul să facă. Noi, fetele, nu. Zâmbeam uneori, când îl auzeam, și ne aduceam aminte cum Valeriu, „învățătorul” nostru, odată, când era mai mic, luase o lingură de lemn ca să se războiască cu niște răufăcători ce dăduseră foc la arie. Valeriu striga atunci întruna: „Arde grâul, arde grâul!”...

Basarabia a fost cedată rușilor, tatăl dumneavoastră a fost luat în Siberia, iar Valeriu a ajuns în pușcărie. Ce a urmat?

Surorile erau pe atunci la facultate. Eu am intrat în învățământ, mai întâi la Iași, apoi la Făgăraș. Am adus-o și pe mama din Basarabia, ce era să facem? Am luat-o cu mine peste tot prin țară; și la Dobrotești, și la Ploiești...

Ați locuit în satul lui Ioan Ianolide?

Da. Mergând să-l vizitez pe Valeriu, prin toate pușcăriile prin care a trecut, l-am cunoscut pe cel mai bun prieten al lui, pe Ioan. La Galda, ei s-au aflat o perioadă într-un fel de semilibertate. Cunoscându-l mai bine pe Ioan, după o vreme, am hotărât să ne logodim. Logodna s-a petrecut în biserica din colonia de la Galda, înaintea preotului. A fost și mama, au fost și părinții lui Ioan. Mama, săraca, a spus așa, ca pentru sine: „Doamne, încă un pușcăriaș în familia noastră!”. Ioan, ca să fim în siguranță, ne-a trimis la Dobrotești. Am predat acolo limba română, locuind în casa mătușii lui Ioan. A avea două case, de fapt.

Cât timp ați locuit la Dobrotești?

Aproape cinci ani. În 1952, fiind la clasă, a venit primarul comunei, Popa, și mi-a spus: „Bine că v-am găsit aici! Sunteți urmărite de miliție. Cred că ar fi mai bine să plecați. Mai vreau să vă spun că soțul dumneavoastră, Valeriu Gafencu, a murit la Târgu Ocna”. „E fratele meu” – i-am spus... Și a trebuit să plecăm din Dobrotești. Nu am avut permisiunea să mergem însă la înmormântarea lui Valeriu...

Unde v-ați mutat?

Am plecat cu mama la Ploiești. Acolo am stat mai mulți ani. Prin 1962, a venit la noi tatăl lui Ioan cu sora lui, Maria. Tatăl lui Ioan era de neam aromân. Om drept. Mi-a spus, reproduc exact: „Valentina, l-ai așteptat 18 ani pe Ioan. Nu știm dacă mai trăiește ori nu. Nu mai știm nimic despre el de atâția ani. Noi te sfătuim, dacă găsești un suflet bun, să te căsătorești”. Mi-au căzut foarte greu aceste cuvinte. Aveam pe atunci aproape 39 de ani. Am făcut cunoștință, printr-o rudă, cu viitorul meu soț. Acesta se întorsese nu demult din Uniunea Sovietică, după 16 ani de prizonerat. Nu dorise să se întoarcă acasă cu diviziile „Tudor Vladimirescu” sau „Horia, Cloșca și Crișan”... După doi ani avea să fie eliberat din pușcărie și Ioan. Vă dați seama...

Aproape că nu știu cum am mai putea continua discuția...

Eram căsătorită de-acum. A trimis vorbă, fără să știe despre acest lucru, printr-o cunoștință, să-l aștept la gară. Locuiam lângă București, în Voluntari.

UBRIS | We know books

Nu m-am putut duce. A venit mai întâi la o mătușă de-a lui, de pe strada 1 Mai. Avea hainele rupte. Văzând că nu l-am așteptat, înapăimântat, a întreat de toți. Pe mine m-a lăsat la urmă. Mătușa, în acea seară, i-a spus că eu sunt bine... Când a aflat adevărul însă, a doua zi, a început să tremure tot... Ne-am întâlnit, în cele din urmă... Mi-l aduc aminte și astăzi pe Ioan, în spital, dându-mi o hârtie și un creion ca să scriu: „Iartă-mă!”. L-am întreat, atunci când a întreles mai bine situația, după ce a luat legătura cu familia lui, dacă ar trebui să divorțez. Ioan mi-a spus, zdrobit, că Taina Cununii este mai mare decât logodna... În 1986, el s-a mutat la cele veșnice. Tot timpul sculpta mici troițe, cruciulițe... Și se ruga. A murit și soțul meu, care a stat 16 ani în Siberia... Ce pot să vă mai spun despre viața noastră?

Doamnă Valentina Gafencu, ce v-a ajutat să rezistați, să vă purtați crucea până astăzi?

Singur Dumnezeu. Credința că El toate le știe, toate le vede. Așa am văzut eu lucrurile.

Lumea Credinței, nr. 9 (62), septembrie 2008

Psaltirea lui Șerban Foarță

Șerban Foarță (n. 8 iulie 1942, Turnu Severin) este unul dintre cei mai mari poeți români postbelici. Cunoscut de către mulți ca autor de texte pentru celebra formație Phoenix. Ultimul său volum: *Cartea Psalmilor. Pre stihuri...*

Psaltirea pre stihuri retocmită... de Șerban Foarță. Un eveniment cultural deosebit, dar nu numai cultural... De unde s-a pornit, domnule Foarță?

De la *Psalmul 101*, pe care l-am pus „pre stihuri”, în urmă cu vreo doi ani, la ceas de cumpănă și grea amărăciune. Restul a decurs aproape de la sine, atunci când, prin martie anul ăsta, am început să *retocnesc Psaltirea*. S-o *re-tocnesc*, pentru că cel ce, tot *pre stihuri*, a *în-tocmit-o*, acum 340 de ani, a fost Mitropolitul Dosoftei... Oricum, numărul 101 – care e *eine Unendlichkeitzahl* – s-a dovedit, în ceea ce mă privește, fast.

Se poate spune că Poetul a descoperit Psaltirea? Multor oameni de litere li se pare mai degrabă că Psaltirea și-a descoperit Poetul în limba română...

Aș fi mai puțin ritos în această privință...

A fost copilul Șerban Foarță un apropiat al Bisericii?

Am copilărit la vreo 30 de pași distanță de o biserică, „a Maioresei”, din Turnu Severin. Un locaș de cult cu o grădină mare în juru-i, de castani, castani stufoși. Ne jucam cât se poate de firesc, din când în când, la umbra lor și a clopotniței verzui. La împărțășanie mă ducea bunica dinspre mamă. Mama era catolică după tată – bunicul meu renano-alsacian –, astfel încât aveam... două biserici. Eram, *avant la lettre*, ecumenic. Crăciunul – ce se serbează, de regulă, în familie, în jurul bradului feeric – nu-mi dădea același fior inexplicabil ca evenimentele pascale: trecerea pe sub masă, înconjurarea bisericii în noaptea de Înviere ș.a.m.d. Eruptia verdelui primăvărat, mireasma de narcisă și zambilă, olmul lumânărilor de ceară făceau să se îmbine, în inima-mi fragedă, sfințenia cu nu știu ce senzualitate... Într-un cuvânt, aș spune că la Crăciun eram mai mult catolic, pe când la Paști eram mai ortodox...

Nu se „poartă” astăzi să întrebi pe cineva despre viața lui duhovnicească... La noi se poartă, domnule Foarță. Simțiți că faceți parte dintr-o parohie?

Stau – și am stat – în preajma nu puținor prelați, monahi sau teologi – între aceștia profesorul Sofronie Vlad, părintele M. Avramescu din Jimbolia, părintele Teofil de la Mănăstirea Sâmbăta de Sus; dar, nu fără riscul de a vă mâhni, n-aș prea putea spune că *simt* într-adevăr că fac parte dintr-o parohie. Poate, cu vremea... Nu însă, bineînțeles, până o să fie prea târziu. Am aproximativ vârsta la care marele poet Ion Barbu

îi solicitase, într-o zi, lui Al. Rosetti, prietenu-i de-o viață, *Biblia lui Șerban Cantacuzino*. La, oarecum, fireasca întrebare a acestuia din urmă: „În ce scop?”, cel dintâi a ripostat într-astfel: „*Pour mourir en beauté!*”. Fără ieftine cabotinisme, este acesta, poate, motivul pentru care voi fi transpus în versuri *Psalmlui*.

Formația Phoenix a ajuns celebră și datorită versurilor lui Șerban Foarță. Care a fost drumul poetului, de la Phoenix, ca să spunem așa, la *Psalmlui* lui David?

Mai puțin lung, accidentat, sinuos decât i s-ar putea părea unui profan, *fiarele heraldice* din *CantaFabule* fiind de interpretat, câteva dintre ele – cum ar fi: Delfinul, Inorogul, Pasărea Phoenix –, în cheie hristică neechivocă. Apoi, vă rog să vă reamintiții că unul din mottourile poeziei *Vasiliscul și Aspida* constă într-un citat din *Psaltirea lui Corbea*, și anume: „Pre aspidă și pre vasiliscu,/ Vei încăleca și-i lovi în piscu!”. Ceea ce, în versiunea-mi proprie, sună, după aproape 300 de ani, nu foarte osebit, într-astfel: „Tăia-vei topsecatul plisc/ de-aspidă și de vasilisc...” (*Psalmul 90*).

Care dintre *Psalmlui* tălmăciți v-au impresionat mai mult?

Greu de răspuns la întrebare, în măsura, cel puțin, în care *Psalmlui* corespund unei largi și complexe game de situații existențiale și felurite stări de suflet, de la angoasa cea mai neagră la jubilația îngerească, în care nu doar credinciosul, ci și cel „dezdumnezeit” se recunoaște fără greutate. E clar, de pildă, că „păgânii”, cultivatori ai vanitologiei, n-ar fi avut nici un impediment să înțeleagă *Psalmul 89*, cu sentențiosul memorabil

vers: „Trec anii noștri ca un sunet”. Nu se putea mai bine exprima geamătul, hohotul, suspinul, strigătul, urletul, oftatul după ceea ce trece cu grăbire din lumea noastră sublunară într-alta decât sunetul cel iute-trecătoriu (!), care, contrar cenușii reziduale sau umbrei fără consistență – *Cinis et umbra sumus* – are, deși tot mai inaudibil – pentru auzul nostru – *rezonanță*.

Psaltirea nu este doar o „operă” a umanității, cât mai ales opera Duhului Sfânt. A implicat destulă responsabilitate...

Nu și din partea, din păcate, a corectorilor lucrării, care, cu toată vigilența mea, n-au eliminat dintr-însa, vai, toată greșala, *cea fără de voie*, de tipar!

Cum se vede Biserica și Țara de la Timișoara, astăzi, domnule Șerban Foarță?

Țara ca țara, dar Biserica, se pare, crede prea mult în vanele statistici și se mângâie cu un procent de nu știu câți creștini români de confesiune ortodoxă, ca și cum numărul, nu calitatea, credința, adică, iar nu superstiția, ar trebui, în ocurență, să primeze. Cantitatea duce, însă, la trufie, ca și la o depersonalizare, mai mult sau mai puțin gregară.

Un cuvânt de încheiere...

Prefer să-i dau cuvântul psalmistului Arghezi: „Șchiopătând la ușa mare/ Cu-o metanie și-o cruce/ Greierele îți aduce/ Doamne, binecuvântare”.

Vă mulțumim.

Lumea Credinței, nr. 8 (49), august 2008

Alături de „poetul lui Hristos și al României”...

De vorbă cu scriitorul francez Thierry Gillybœuf

Într-o atmosferă solemnă, dar totodată caldă, în noiembrie 2016, la București, a fost celebrat „Centenarul Constantin Virgil Gheorghiu”. Preot și scriitor al exilului deopotrivă, autorul celebrei cărți *Ora 25* – roman apărut, până în 1989, în peste zece milioane de exemplare, fiind tradus în aproape toate limbile pământului –, îl va avea alături, în ultimii săi ani de viață, pe scriitorul francez Thierry Gillybœuf. Am stat de vorbă, de „Centenar”, cu cunoscutul scriitor parizian...

Cum a fost prima întâlnire a lui Thierry Gillybœuf cu autorul *Orei 25*?

Întâlnirea mea – mai întâi ca cititor – cu preotul Constantin Virgil Gheorghiu este roada unei fericite întâmplări. S-a petrecut în urmă cu 35 de ani. În acea vară, pe când aveam 15 ani, nici nu mi-ar fi trecut